

Lausuntojen huomiointi avoimen kaasumarkkinan säännöissä ja sopimuksissa

20.6.2019

20.6.2019

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	3
2	TIIVISTELMÄ LAUSUNNOISTA	3
3	LAUSUNTOJEN HUOMIOINTI MARKKINASÄÄNNÖISSÄ.....	4
4	MUITA SOPIIMUKSIIN TEHTYJÄ PÄIVITYKSIÄ.....	8

20.6.2019

1 Johdanto

Maakaasumarkkinalain (587/2017) mukaisesti maakaasun tukku- ja vähittäismarkkinat avataan Suomessa kilpailulle 1.1.2020 alkaen. Uusien markkinasääntöjen ja sopimusten osalta järjestettiin julkinen kuuleminen Gasum Oy:n TSO-organisaation toimesta 15.3.-15.4.2019, jossa kuultavana olivat:

- Kaasunsiirron säännöt
- Biokaasun säännöt
- Shipperin ja traderin puitesopimus
- Siirtoverkon loppukäyttäjän puitesopimus
- Biokaasun verkkoosyöttäjän puitesopimus
- Vähittäismyyjän puitesopimus

Lausuntoja vastaanotettiin kuusi. Lausunnoissa esitettiin yksityiskohtaisia muutosehdotuksia sääntöihin ja sopimukseen sekä kysymyksiä sopimusten ja sääntöjen soveltamisesta.

2 Tiivistelmä lausunnoista

UAB Lietuvos energija tiekimas ehdottaa päiväkapasiteettituotteiden varausaikataulun muuttamista vastaamaan Viron ja Latvian aikataulua. Korjauskierroksen yhteydessä esitetään, ettei siirtoverkonhaltija perisi shippereiltä korjattuihin siirtomääriin liittyviä kapasiteetin hyödykemaksuja vaan ainoastaan hyvittäisi muutoksista shippereille, mikäli näiden siirtomääriin on tehty korjauksia. Tämän lisäksi ehdotetaan, että sääntöihin lisätään ehdot, kuinka siirtoverkonhaltija korvaa shipperille tämän varaamasta kapasiteetista, jos siirtoverkonhaltija rajoittaa shipperille käytettävissä olevaa kapasiteettia. Balticconnectorin osalta halutaan, että siirtoverkonhaltijoiden soveltama toleranssi uudelleennominointimaksuihin olisi suuri ja että uudelleennominointimaksu olisi pieni. Lopuksi ehdotetaan myös, että Suomen markkina-alueella olisi kapasiteetin jälkimarkkinapaikka, joka ei olisi pelkkä ilmoitustaulu kahdenvälisille osto- ja myyntitarjouksille.

Haminan Energia Oy antoi osan lausunnostaan Energiaviraston vahvistettavina oleviin siirtoverkonhaltijan siirtopalvelun ehtoihin sekä ehtoihin yhteistyöstä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijan välillä. Vastineen laatii näiltä osin Energiavirasto. Kaasunsiirron sääntöjen osalta Haminan Energia kysyy, katsotaanko rakenteilla olevan LNG-terminaalien siirtoverkkoon liitettävän syöttöpisteen kuuluvan terminaalien käyttöä koskevien vielä luonnosvaiheessa olevien terminaalisääntöjen vai maakaasun siirron sääntöjen piiriin. Tämän lisäksi Haminan Energia tiedustelee, miten kapasiteetinjakoa tehtäisiin terminaalien ottopisteessä.

Neste Oyj ehdottaa päiväkapasiteettien varausaikaikkunan pidentämistä tunnilla. Lisäksi ehdotetaan kapasiteettioikeuksien siirtämisen mahdollistamista jopa päivänsisäisesti. Kapasiteetin

20.6.2019

rajoitustilanteissa ehdotetaan, että mahdollinen siirtoverkonhaltijan suorittama korvaus menetystä kapasiteetista sisällytettäisiin ehtoihin. Laatupoikkeamia koskevaa tekstiä Kaasunsiirron sääntöjen kohdassa 16.4 ehdotetaan selkeytettäväksi. Puitesopimusten osalta vakuusvaatimukset koetaan korkeiksi. Shipperin ja traderin puitesopimuksen laskutusta koskevan kohdan 10 ja Kaasunsiirronsääntöjen kohdan 18.1.1 tekstejä ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi.

Helen Oy ehdottaa Imatran ja Balticconnectorin ensinominaatiomääräajan viivästyttämistä vähintään klo 17 Suomen aikaa asti. Shippereiltä, vähittäismyyjiltä ja siirtoverkon loppukäyttäjiltä vaadittavat vakuudet koetaan aiheettoman suuriksi erityisesti, jos markkinaosuus toimii kaikissa kolmessa roolissa yhtä aikaa. Laskujen maksuaikaa ehdotetaan pidennettäväksi 30 pv:ään.

Gasum Oy ehdottaa päiväkapasiteetin varausikkunan pidentämistä vähintään klo 17 asti Suomen aikaa ja pitää esitettyjä vakuusvaatimuksia korkeina. Lisäksi ehdotetaan laskujen maksuaikaa pidennettäväksi 30 pv:ään sekä siirtoverkonhaltijan määräaikaa oikeudelle ottaa vakuudet käyttöön pidennettäväksi (nyt 7 pv laskun eräpäivästä).

Energiateollisuus ry esittää huolensa säännösten selkeydestä ja yhteyksistä toisiin viranomaisten esittämiin sopimusesityksiin. Energiateollisuus toivoo yksiselitteisiä toimintaohjeita, johdonmukaisuutta sekä selkeää hierarkiaa eri viranomaisten sopimustekstien kesken, selkeää kokonaisuutta ja terminologiaa, joka sitoo kaiken yhdeksi kokonaisuudeksi. Lisäksi toivotaan selkeyttä ja avoimuutta esitettyihin markkinakustannuksiin, jotta markkinatoimijat pystyvät määrittelemään ja konkretisoimaan heidän mahdolliset markkinariskinsä. Sopimusluonnosten kausaliteetin selvittämistä pidetään tärkeänä. Energiateollisuus toimitti lisäksi yksityiskohtaiset kommentit sopimusluonnoksiin, joista on esitetty tiivistelmät alla.

Shipperin ja traderin puitesopimuksen osalta kysytään, mikä sopimus pätee, jos toimijalla on useampi rooli markkinoilla. Lisäksi esitetään huomioita vakuuksien asettamisen osalta (mm. maininta luottoluokittajista) sekä tarkennuspyyntöjä tekstin yksityiskohtiin.

Biokaasun verkkoonsyöttäjän puitesopimukseen esitetään tarkennuspyyntöjä tekstin yksityiskohtiin sekä kysytään, miksi joitakin shipperin ja traderin puitesopimuksessa esitettyjä asioita ei ole esitetty biokaasun verkkoonsyöttäjän puitesopimuksessa (mittausvirheet, kapasiteettisopimukset, kapasiteettioikeuksien siirto, sopimuksen purkamisehdot).

Vähittäismyyjän puitesopimukseen esitetään tarkennuspyyntöjä tekstin yksityiskohtiin sekä huomioita vakuuksien asettamisen osalta.

Siirtoverkon loppukäyttäjän puitesopimukseen esitetään tarkennuspyyntöjä tekstin yksityiskohtiin sekä siirtoverkon loppukäyttäjän vakuusvaatimukseen ja tuodaan esille samat huomiot vakuuksien asettamisen osalta kuin muissakin puitesopimuksissa. Tämän lisäksi toivotaan salassa pidettävien tietojen osalta viitettä, missä salassa pidettävistä tiedoista on sovittu.

3 Lausuntojen huomiointi markkinasäännöissä

UAB Lietuvos energija tiekimasin lausunnossa ehdotettua päiväkapasiteettituotteiden varausaikataulun yhtenäistämistä Viron ja Latvian päiväkapasiteettituotteiden kanssa ei toteuteta

20.6.2019

tässä vaiheessa. Harmonisoinnin osalta Suomen ja Baltian maiden välillä tullaan jatkamaan neuvotteluja, jossa yhteydessä tultaneen harmonisoimaan useampia asioita yhtä aikaa. Siirtoverkonhaltija pidättää oikeuden oikaista laskutustaan korjauskierrosten yhteydessä molempiin suuntiin. Siirtoverkonhaltija huomauttaa, että korjaustarpeet voivat johtua mistä tahansa markkinaosapuolesta sekä teknisistä syistä, jotka eivät johdu siirtoverkonhaltijan tahallisuudesta tai tuottamuksellisuudesta. Balticconnectoriin sovellettavien toleranssien ja uudelleennominointimaksujen osalta neuvottelut Eleringin kanssa ovat vielä käynnissä. Siirtoverkonhaltija ei todennäköisesti toteuta kapasiteetin jälkimarkkinapaikkaa ainakaan 1.1.2020 mennessä. Ko. lisäpalvelun järjestäminen ei ole siirtoverkonhaltijalle lakisääteistä, vaan on markkinatoimijoiden itsensä vapaasti järjestettävissä. Kaikista kapasiteettioikeuksien siirroista on kuitenkin ilmoitettava sääntöjen mukaisesti siirtoverkonhaltijalle.

Haminan Energia Oyn rakenteilla olevan LNG-terminaalin siirtoverkkoon liitettävän syöttöpisteen osalta tarvittavat markkinasäännöt tullaan kirjoittamaan osaksi Kaasunsiirron sääntöjä sekä lisäämään tarvittavat muutokset muihin asiakirjoihin yhteistyössä siirtoverkonhaltijan, markkinaosapuolten ja Energiaviraston kanssa vuoden 2019 loppuun mennessä.

Neste Oyjn lausunnossa esitetty kapasiteettioikeuksien siirtäminen on mahdollista Kaasunsiirron säännöissä jo pidemmälle kuin Euroopassa yleisesti sovelletaan. EU-lainsäädäntö ei ole asettanut velvoitteita järjestää kapasiteetin jälkimarkkinamahdollisuutta päiväkapasiteettituotteita lyhyemmille aikajaksoille. Päiväkapasiteettituotteen muuntaminen päivänsisäiseksi tuotteeksi vaatisi tietojärjestelmiltä myös uusia toiminnallisuuksia. Kaasunsiirron sääntöjä ei näin ollen tulla muuttamaan kapasiteettioikeuksien siirron osalta tässä vaiheessa. Laatupoikkeamia koskeva teksti Kaasunsiirron sääntöjen kohdassa 16.4 säilytetään myös nykyisessä muodossaan, koska laatupoikkeamista johtuvat korvaukset voivat riippua laatupoikkeaman tapauskohtaisesta luonteesta ja seurauksista. Kaasunsiirron sääntöjen kohtaan 18.1.1. on muutettu teksti muotoon: "Shipperin solmimiin kapasiteettisopimukseen liittyvät kiinteät maksut laskutetaan kuukausittain etukäteen vuosi-, neljännesvuosi- ja kuukausituotteiden osalta kohdan 17.1 mukaisesti."

Neste Oyjn ja **Gasum Oyn** ehdotus päiväkapasiteettituotteiden varausikkunan pidentämisestä toteutetaan. Päiväkapasiteettituotteiden varausikkuna tullaan sulkemaan klo 16 UTC (talviaikaan) tai klo 15 UTC (kesäaikaan). Tämä vastaa CAM NC 14(6) määriteltyä päiväkapasiteettituotteiden huutokauppa-aikataulua. Tätä vastaavat muutokset tuotteiden aikatauluihin on samalla tehty muihinkin kapasiteettituotteisiin.

Helen Oyn ehdottamaa ensinominaatioiden määräjän viivästyttämistä ei ole mahdollista toteuttaa EU-lainsäädännön vaatimuksista johtuen, ks. BAL NC 14(1).

Gasum Oyn ehdottamaa pidennystä vakuuksien käyttöönottoon ei toteuteta, sillä nyt esitetty 7 pv on jo pitkä aika verrattuna toimialan käytäntöihin (vrt. eSett).

UAB Lietuvos energija tiekimas ja Neste Oyj lausuntojen mukaisesti kapasiteetin rajoitustilanteissa siirtoverkonhaltijan suorittama korvaus menetystä kapasiteetista sisällytetään Kaasunsiirron sääntöihin sekä Shipperin ja traderin puitesopimukseen, kuten alla on esitetty.

20.6.2019

Kaasunsiirron sääntöihin on lisätty uusi kohta 17.7 kapasiteettirajoituksiin liittyvistä korvauksista seuraavasti:

”Mikäli järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei kykene täyttämään kapasiteettisopimusten sisältämien kiinteiden kapasiteettituotteiden mukaisia velvoitteitaan joko kokonaan tai osittain kapasiteettirajoituksista johtuen, shipperin kapasiteettisopimukseen liittyvien kiinteiden kapasiteettituotteiden kapasiteettimaksuja alennetaan vastaavasti joko kokonaan tai osittain kyseiseltä ajanjaksolta.”

Tämän lisäksi Shipperin ja traderin puitesopimuksen kohtaan 12 on lisätty viite Kaasunsiirron sääntöjen kohtaan 17.7.

Balticconnectorin osalta rajoitettuun kapasiteettiin liittyvästä korvausmenettelystä käydään keskustelua Suomen ja Viron valvontaviranomaisten kanssa. Mahdolliset muutokset tehdään sääntöihin ja sopimukseen, kun ne ovat tiedossa.

Neste Oyj, Helen Oy ja Gasum Oy lausunnoissa viitatu vakuusvaatimukset eivät ole sopimusehdoissa tiukemmat kuin toimialalla yleisesti noudatetaan (ks. esim. Gasunie Transport Services). Vakuusvaatimukseen ei tältä osin tehdä muutoksia. Vähittäismyyjän puitesopimuksesta tullaan todennäköisesti poistamaan luottokelpoisuusvaatimukset sekä verojen ja huoltovarmuusmaksujen laskutus riippuen valtionvarainministeriössä valmisteilla olevien maakaasun verotuskysymysten ratkaisusta.

Helen Oy ja Gasum Oy lausunnoissa esitettyä maksuajan pidennystä ei toteuteta, vaan laskujen maksuaikana säilytetään 14 pv. Maksuajan pidentäminen viivästyttäisi maksuhäiriöiden havaitsemista ja viivästyttäisi perintää.

Energiateollisuus ry:n lausunnon osalta Siirtoverkonhaltijan siirtopalvelujen ehdot muodostuvat niistä osista Kaasunsiirron sääntöjä, jotka kuuluvat Energiaviraston vahvistettaviksi Valvontalain 10 pykälän mukaisesti. Siirtoverkonhaltijan siirtopalvelun ehtoja on noudatettava siirtopalveluja koskeissa sopimuksissa ja Kaasunsiirron säännöissä.

Portaalin pääsyoikeusehdot ja Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto-ohje valmistuvat kesäkuun loppuun 2019 mennessä. Näistä dokumenteista ei järjestetä kuulemista, koska ne liittyvät siirtoverkonhaltijan asettamiin teknisiin vaatimuksiin.

Puitesopimusten luottokelpoisuusvaatimuksissa esitetystä rahoituslaitoksen luottoluokitusvaatimuksesta puuttui viite luottoluokittajaan (Moody's tai Standard & Poors). Tämä on lisätty sopimusteksteihin. Emoyhtiöiden takauksia ei hyväksytä. Siirtoverkonhaltija tulee ehdotuksen mukaisesti esittämään takuusitoumuksiin yhden on-demand vakuustekstin myöhemmin vuoden 2019 aikana.

Siirtoverkonhaltija varaa oikeuden vaatia shippereiltä ja tasevastaavilta lisävakuuksia Shipperin ja traderin puitesopimuksen kohdassa 10. Vaatimus lisävakuuksista perustuu siihen, ettei markkinaosapuoli täytä tältä vaadittavia vakuusvaatimuksia, kuten on esitetty Shipperin ja traderin puitesopimuksen kohdassa 8. Puitesopimuksen tekstiä on täsmennetty tältä osin.

20.6.2019

Kaupankäynti-ilmoitus- ja nominaatiostandardeilla tarkoitetaan Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto-ohjeessa määriteltyjä kansallisia ja/tai kansainvälisiä tiedonvaihtostandardeja, joita sovelletaan kaupankäynti-ilmoituksiin ja nominaatioihin. Asiayhteys selviää Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto-ohjeesta sen jälkeen, kun dokumentti on laadittu.

Järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle ei ole toistaiseksi perustettu fyysisiä tai sähköisiä osoitteita, jonne kirjalliset ja/tai sähköiset ilmoitukset voisi lähettää. Ne täydennetään sopimukseen, kun tiedot ovat saatavilla.

Vähittäismyyjän puitesopimuksen kohdassa 1 edellytetään, että järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on valtuutus kaikilta jakeluverkonhaltijoilta allekirjoittaa näiden puolesta tietyt osat puitesopimuksesta. Tämä varmennetaan siten, että tällä hetkellä laadittavana olevassa valtioneuvoston asetuksessa veloitetaan jakeluverkonhaltijat rekisteröitymään järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle. Osana tätä rekisteröitymistä jakeluverkonhaltijan on allekirjoitettava yhteistyösopimus, jossa valtuutus annetaan.

Muut ehdotetut muutokset olivat pieniä yksittäisiä korjauksia ja täydennyksiä sopimustekstien täsmentämiseksi. Nämä on pääosin viety sopimukseen mm. seuraavasti:

- Erimielisyyksien käsittelyä koskevaan osaan on lisätty teksti "Välimiesoikeus on kolmijäseninen. Välimiesmenettelyn paikkana on Helsinki, Suomi ja kielenä englanti, elleivät osapuolet toisin sovi."
- Lakiviitteisiin on lisätty viitetiedot lukuun ottamatta kohtia, joissa on viitattu lainsäädäntöön yleisesti.
- Vakuuksien vapauttamisesta on lisätty teksti myös kohtiin sopimuksen purkamisesta.
- Luottokelpoisuusvaatimuksia koskevaa tekstiä on muutettu shipperin kapasiteetinhankinnan osalta seuraavaksi:
  - Järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle on asetettava vakuus, joka on kunakin ajanhetkenä arvoltaan viimeisten 12 kk aikana toteutuneen ja tuleville 3 kk arvioidun suurimman kapasiteettia koskevan kuukausilaskun määrä kerrottuna kolmella. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija tarkastaa vakuuksien riittävyyden jokaisen kapasiteettivarauspöytäkirjan yhteydessä siten, että vakuuksien arvon tulee kattaa jo solmittujen kapasiteettisopimusten ja varauspöytäkirjan mukaisen kapasiteettisopimuksen perusteella arvioidun tulevien kuukausien suurimman kuukausilaskun määrä kerrottuna kolmella, ennen kuin järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi hyväksyä varauspöytäkirjan.
- Salassapitoa koskeviin teksteihin on tarkennettu salassa pidettävien ja julkisten tietojen määritelmää.
- Ylivoimaisen esteen kohdassa viitattu 'kaasualan asiaankuuluvia ja vaadittavia varotoimenpiteitä' -teksti on korvattu tekstillä 'kohtuullista huolellisuutta'.

20.6.2019

4 Muita sopimukseen tehtyjä päivityksiä

Vähittäismyyjän puitesopimuksesta on poistettu luottokelpoisuusvaatimukset ja laskutus perustuen siihen, että järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei tule perimään maakaasun ja biokaasun veroja ja huoltovarmuusmaksuja vähittäismyyjien kautta.

Vähittäismyyjän puitesopimukseen on lisätty velvollisuus vähittäismyyjälle ilmoittaa jakeluverkonhaltijoilleen myymänsä biokaasun osuudet käyttöpaikoittain, mikä liittyy maakaasun ja biokaasun verotuksen ja huoltovarmuusmaksujen järjestämiseen vuoden 2020 alusta.

Kaikki sopimusteksteihin tehdyt muutokset löytyvät korjattujen sopimusten muutosversioista.